

Ekonomický styl myšlení II

8. přednáška

15. dubna 2024

Obsah přednášky

1. Základní vymezení inflace, cenové indexy
2. Měření cenové hladiny a inflace
3. Příčiny inflace
4. Důsledky inflace

1. Pojem inflace

- Inflaci definujeme jako:
stálý růst cenové hladiny
- Inflace způsobuje snížení kupní síly peněz.
- Při inflaci je oslabena funkce peněz jako uchovatele hodnoty.

Deflace, dezinflace, cen. hladina

Vedle inflace používáme pojmy:

- Deflace – snížení cenové hladiny
- Dezinflace – snížení inflace

POZOR při dezinflaci cenová hladina stále roste, ale pomaleji než v předchozím období

- Pro změření inflace musíme nejprve změřit cenovou hladinu. Tu měříme pomocí indexních čísel, tzv. cenových indexů

Index spotřebitelských cen

- CPI slouží k zachycení dopadů změn cenové hladiny na domácnosti.
- Je založen na reprezentativním spotřebitelském koši (cca 700 položek).
- Jsou do něj zařazeny statky a služby, které mají největší podíl na výdajích domácností.

Výběr z metodiky složení „spotřebitelského koše“

Počet cenových reprezentantů v koši		Váhy oddílů v cen. koši (váhy r. 2018) v promile (‰)	
1. Potraviny a nealkoholické nápoje	156	1. Potraviny a nealkoholické nápoje	177,2
2. Alkoholické nápoje, tabák	24	2. Alkoholické nápoje, tabák	87,0
3. Odívání a obuv	67	3. Odívání a obuv	41,6
4. Bydlení, voda, energie, paliva	40	4. Bydlení, voda, energie, paliva	251,4
5. Bytové vyb., zař. domácnosti, opravy	76	5. Bytové vyb., zař. domácnosti; opravy	56,6
6. Zdraví	20	6. Zdraví	24,5
7. Doprava	87	7. Doprava	115,1
8. Pošty a telekomunikace	7	8. Pošty a telekomunikace	28,8
9. Rekreace a kultura	111	9. Rekreace a kultura	85,3
10. Vzdělávání	12	10. Vzdělávání	5,6
11. Stravování a ubytování	41	11. Stravování a ubytování	63,5
12. Ostatní zboží a služby	49	12. Ostatní zboží a služby	63,4
Úhrn	690	Celkem	1 000,00

Další indexy

- Implicitní cenový deflátor (IPD).
- Index cen stavebních prací.
- Index cen průmyslových výrobců.
- Index cen zemědělských výrobců.
- a další podle toho, kdo a za jakým účelem indexy skládá.

2. Měření cenové hladiny a inflace

- Cenová hladina (měřená např. jako CPI):

$$P = \frac{\sum_{i=1}^n p_t^i \times q_0^i \times w^i}{\sum_{i=1}^n p_0^i \times q_0^i \times w^i} \times 100$$

t... nové období

0... základní období

n...počet statků v koši

w...váha dané položky

Implicitní cenový deflátor

$$IPD = \frac{\sum_{i=1}^n p_1^i \times q_1^i}{\sum_{i=1}^n p_0^i \times q_1^i} \times 100$$

Kde n ...počet statků v ekonomice

P_1 ...běžné ceny ($p_1 \times q_1 =$ nominální produkt)

P_0 ...stálé ceny ($p_0 \times q_1 =$ reálný produkt)

Míra inflace (3)

- Pokud změříme cenovou hladinu (např. pomocí CPI), můžeme určit míru inflace:

Míra inflace je tempem růstu indexu cenové hladiny.

$$r = \frac{CPI_{t+1} - CPI_t}{CPI_t} \times 100 \quad [\%]$$

Hodnoty inflace dle CPI (zdroj: ČSÚ)

- Průměr ročního indexu

březen 2021:	2,8%	březen 2024:	7,1%
rok 2020:	3,2%	rok 2023:	10,7%

- Přírůstek indexu ke stejnému měsíci min. roku

březen 2021:	2,3%	březen 2024:	2,0%
--------------	------	--------------	------

- Přírůstek k předchozímu měsíci (meziměsíční)

březen 2021:	0,2%	březen 2024:	0,1%
--------------	------	--------------	------

Míra inflace v letech 2000 – 2023 měřeno dle CPI (roční průměry)

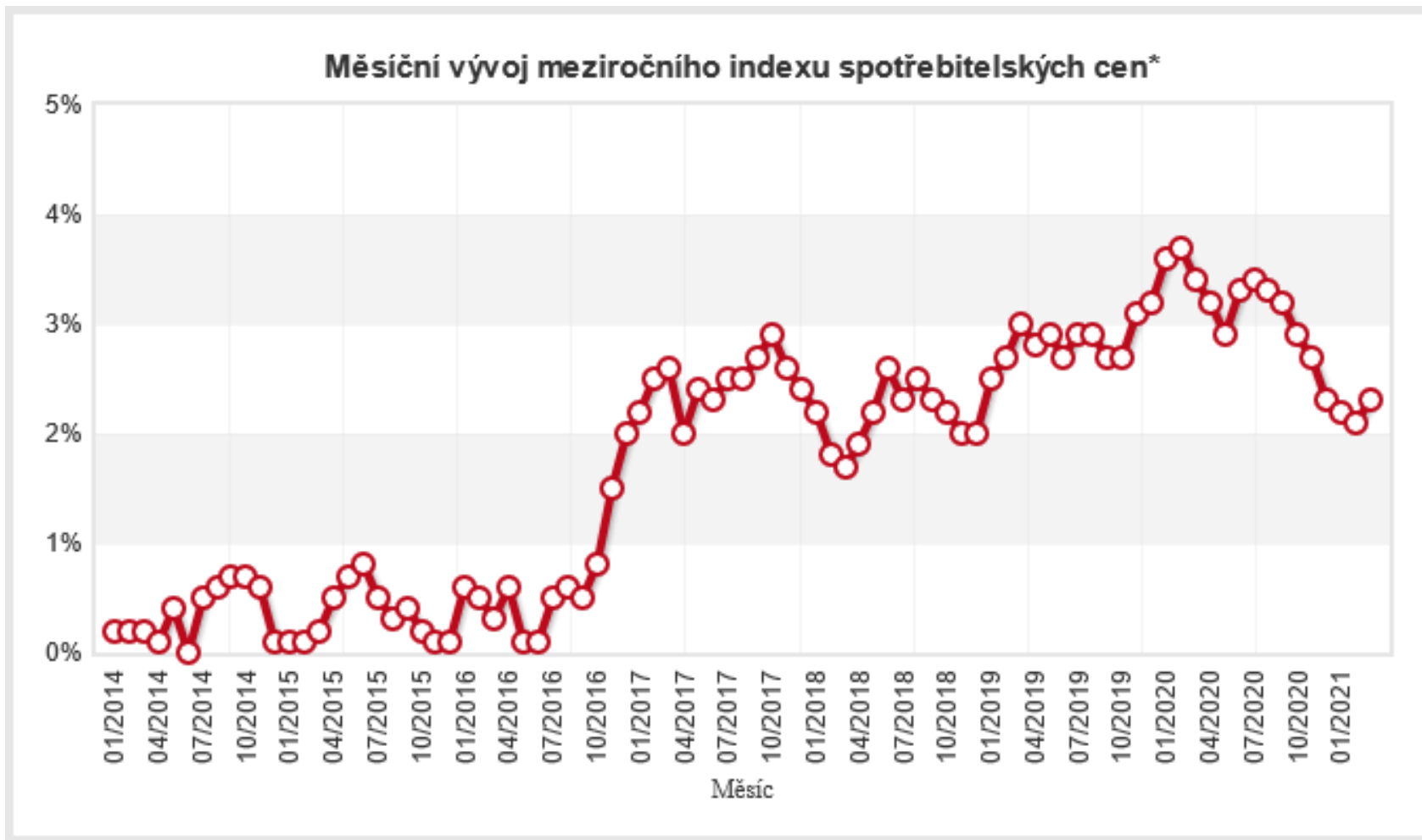
Rok	π (%)	Rok	π (%)
2000	3,9	2012	3,3
2001	4,7	2013	1,4
2002	1,8	2014	0,4
2003	0,1	2015	0,3
2004	2,8	2016	0,7
2005	1,9	2017	2,5
2006	2,5	2018	2,1
2007	2,8	2019	2,8
2008	6,3	2020	3,2
2009	1,0	2021	3,8
2010	1,5	2022	15,1
2011	1,9	2023	10,7

Dezinflace

Zrychlující inflace

Zdroj: ČSÚ, vlastní komentář

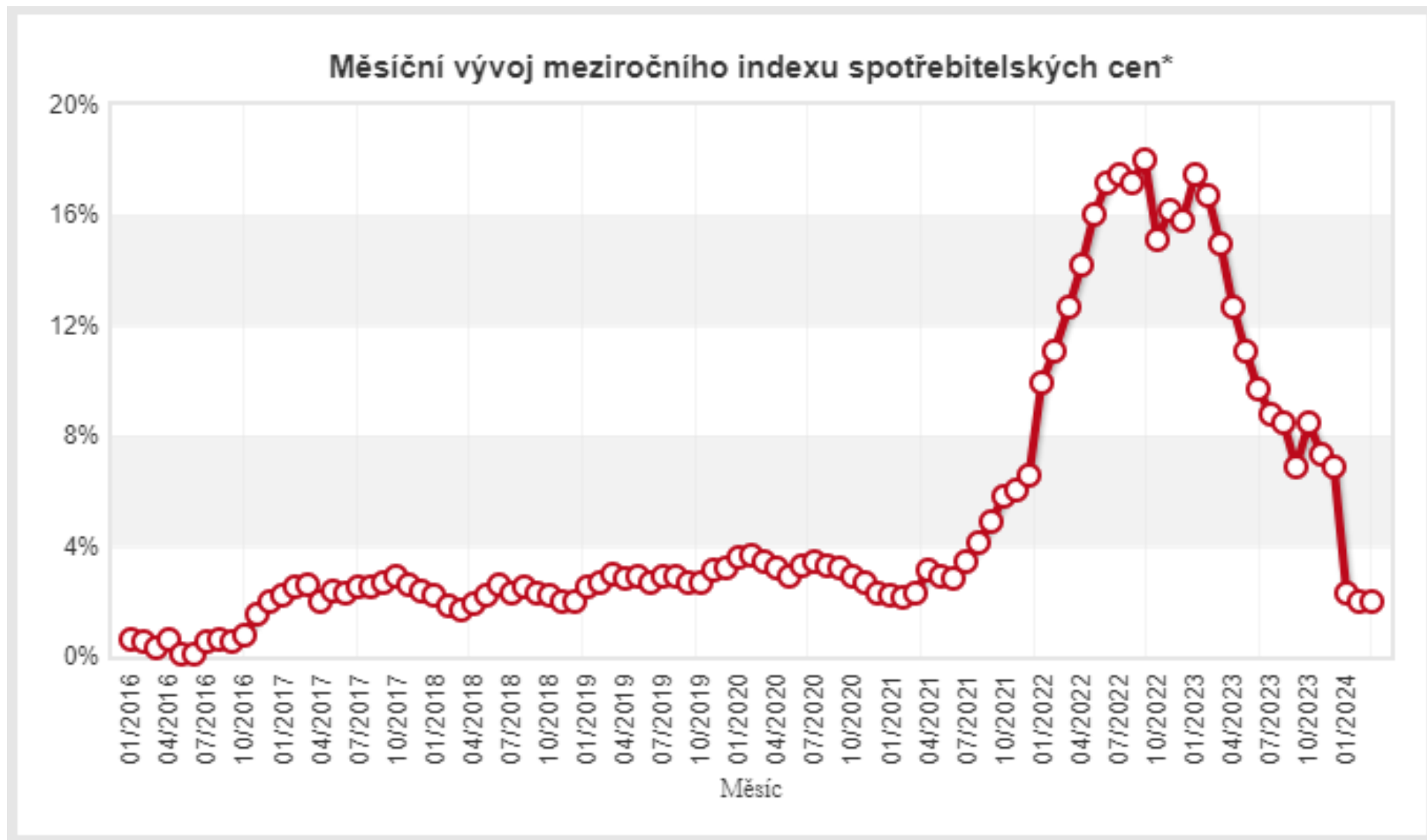
Vývoj inflace v období leden 2014 až leden 2021

Zdroj: ČSÚ. [on-line]. [2021-04-29].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny

Vývoj inflace v období leden 2016 až leden 2024

Zdroj: ČSÚ. [on-line]. [2024-04-12].

Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny

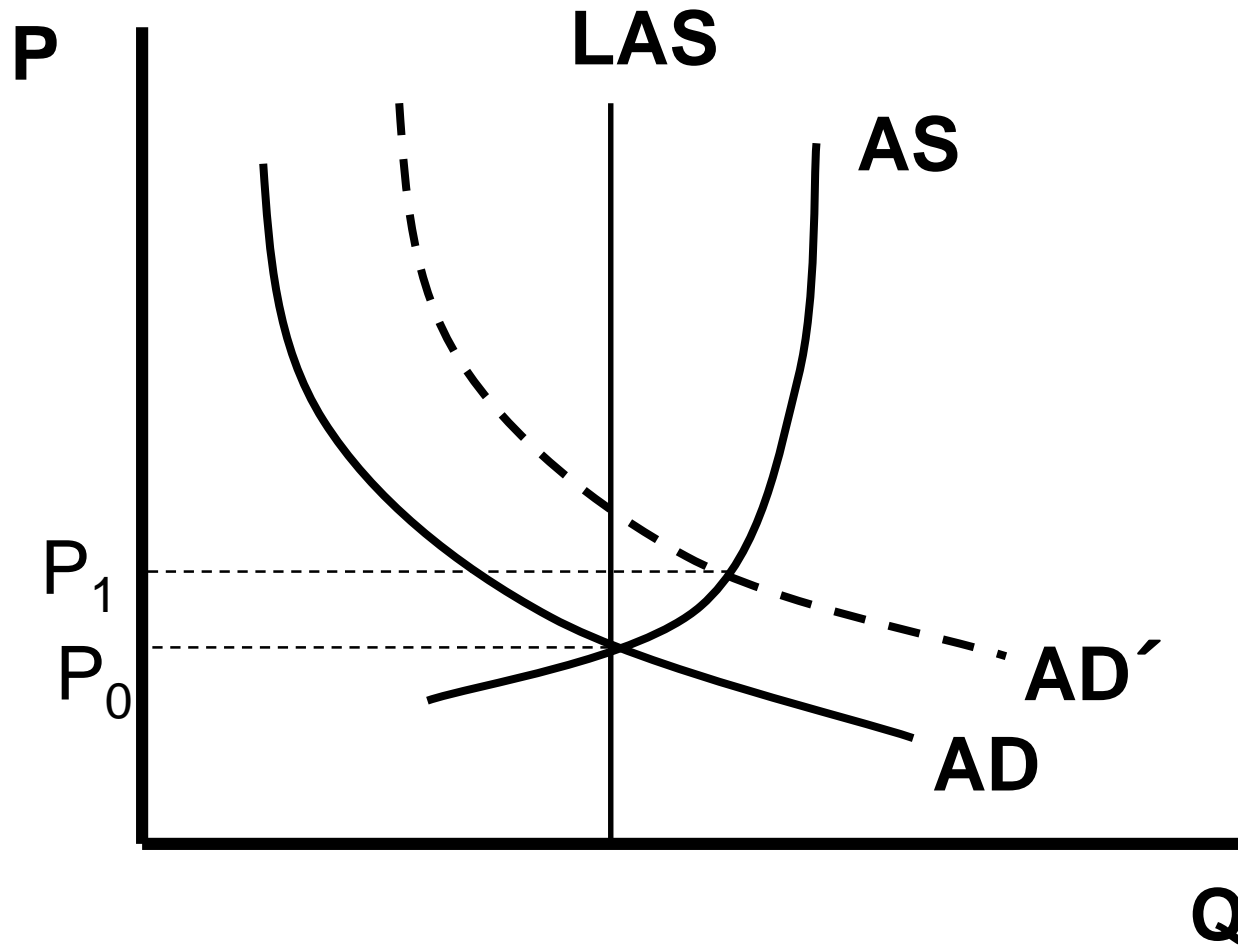
Typologie inflace

- Mírná, pádivá, hyperinflace
- Zjevná vs. potlačená (vs. skrytá)
- Vyrovnaná vs. nevyrovnaná
- Anticipovaná vs. neanticipovaná
- Setrvačná inflace (role inflačních očekávání)
- Čistá (jádrová) inflace

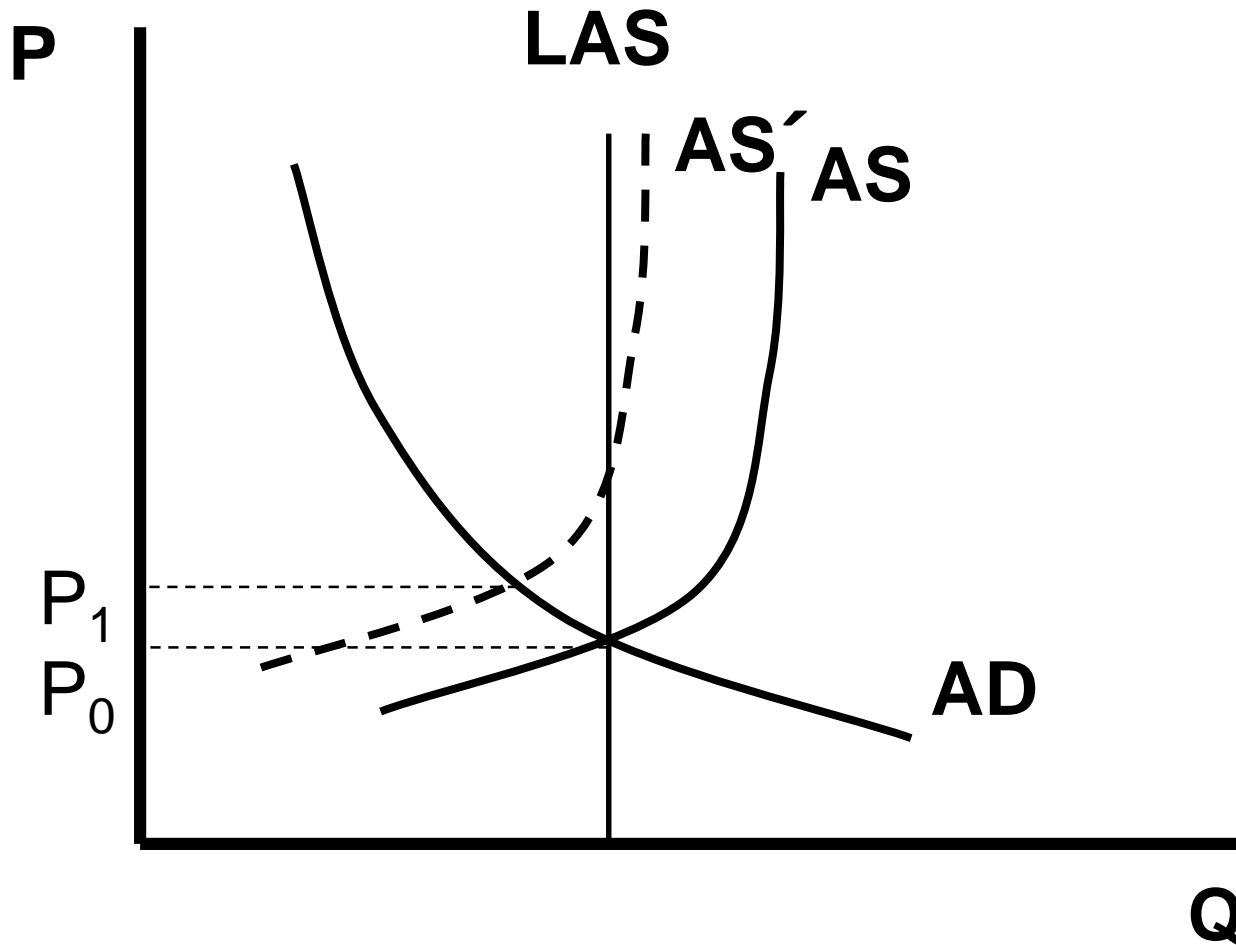
3. Příčiny inflace

- Podněty k růstu cenové hladiny přichází z nabídkové i poptávkové strany ekonomiky.
- Faktory mohou ležet a často leží mimo peněžní trh.
- Pozor: pokud je ekonomika pod potenciálním produktem, růst AD za příčinu inflace nepovažujeme.

Poptávková inflace

Nabídková inflace

4. Důsledky inflace (1)

Inflace (zejména nevyrovnaná a nepředvídaná) způsobuje přerozdělovací procesy.

Dochází k:

- redistribuci ve vztahu věřitele a dlužníka
 - dopad na reálnou úrokovou míru (i_R);
- deformaci daňového systému
 - zejména u progresivních sazeb;

Důsledky inflace (2)

Přerozdělení se dále projevuje:

- rozdílným dopadem na různé skupiny obyvatel
 - příjemci dávek vs. účastníci trhu VF,
 - zaměstnanci vs. zaměstnavatelé;
- deformací alokace (rozdělení) vstupů.